

Nr 229.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående särskilda åtgärder till motverkande av skada å fiske genom vattenförorening, m. m.; given Stockholms slott den 26 februari 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogat förslag till förordning angående särskilda åtgärder till motverkande av skada å fiske genom vattenförorening *dels ock* till bestridande av kostnaderna för i förslaget omförmäld tillsynsmyndighets verksamhet för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 30,000 kronor.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

F ö r s l a g
till
F ö r o r d n i n g
**angående särskilda åtgärder till motverkande av skada å fiske
genom vattenförorening.**

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Över vattendrag, sjöar och andra vattentäckta områden inom riket skall till motverkande av skada å fiske genom vattenförorening utövas tillsyn enligt denna förordning.

Konungen förordnar för viss tid sakkunnig person att utöva tillsyn, som i första stycket avses. Den som innehar sådant uppdrag benämnes i denna förordning tillsynsmyndighet.

2 §.

Tillsynsmyndigheten äger, i den mån för utförande av dess uppdrag så erfordras, tillträde till fabrik eller annan anläggning, evad den är i bruk eller ej, ävensom rätt att inom dess område företaga erforderliga undersökningar. Vad nu är sagt skall, oavsett om tillsynsmyndigheten är tillstädes, jämväl gälla fiskeritjänsteman eller annan, som biträder tillsynsmyndigheten.

Det åligger polismyndighet att lämna den handräckning som för utövande av tillsyn enligt denna förordning kan påkallas.

3 §.

Innehavare av fabrik eller annan anläggning, från vilken avfall eller dylikt utsläppes i vatten, är skyldig att på begäran lämna tillsynsmyndigheten eller den som biträder denna erforderliga upplysningar angående fabriken eller anläggningen.

4 §.

Finnes vattenförorening medföra skada å fiske, äger tillsynsmyndigheten meddela råd och anvisningar angående lämplig åtgärd eller anstalt till motverkande av föroreningen.

Vidtager ej innehavare av fabrik eller annan anläggning till motverkande av vattenförorening åtgärd eller anstalt, som skäligen kan fordras, skall tillsynsmyndigheten därom göra anmälan hos länsstyrelsen för den åtgärd, som på länsstyrelsen må ankomma jämlikt 12 § förordningen den 30 december 1880 om jordägares rätt över vattnet å hans grund.

5 §.

Har i fråga om viss fabrik eller annan anläggning meddelats föreskrift om vidtagande av åtgärd eller anstalt till motverkande av vattenförorening, äger länsstyrelsen tillika, när skäl därtill äro, på begäran av tillsynsmyndigheten förordna särskild person att tillse, att föreskriften iakttages.

Vad i 2 § är stadgat skall ock gälla tillsyningsman, som avses i första stycket av förevarande paragraf.

Innehavare av fabrik eller annan anläggning, för vilken särskild tillsyningsman blivit utsedd, skall till bestridande av kostnaden för dennes tillsyn gälda avgift enligt bestämmelser, som Konungen meddelar.

6 §.

Innan någon hädanefter uppför eller inrättar sulfit- eller sulfatcellulosa-fabrik, sockerfabrik, jästfabrik eller anrikningsverk eller vidtager väsentlig ändring eller utvidgning av driften vid sådan fabrik eller anläggning, skall han i god tid förut göra skriftlig anmälan därom hos tillsynsmyndigheten.

Vid anmälan, som i första stycket sägs, skola fogas ritningar över fabriken eller anläggningen och de anordningar till motverkande av vattenförorening, som äro avsedda att vidtagas eller redan blivit vidtagna, ävensom de uppgifter som för bedömande av anordningarnas verkningsgrad erfordras.

Konungen äger förordna, att vad ovan i denna paragraf är stadgat skall gälla jämväl annan fabrik eller anläggning än i första stycket sägs.

7 §.

Finnes i fall, som i 6 § avses, att fara föreligger för betydande skada å fiske genom vattenförorening, äger länsstyrelsen på begäran av tillsynsmyndigheten meddela förbud att taga fabrik eller anläggning i bruk eller ändra eller utvidga driften, förrän innehavaren visat, att han vidtagit sådan åtgärd eller anstalt till motverkande av förorening, som skäligen kan fordras.

Förbud, som i första stycket sägs, skall omedelbart lända till efterrättelse och gälla intill dess annorlunda varder beslutat.

8 §.

Underlåter någon att fullgöra vad enligt 3 eller 6 § eller med stöd av sistnämnda paragraf utfärdade föreskrifter åligger honom, eller överträder någon förbud, som i 7 § sägs, straffes med dagsböter. Äro omständigheterna försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

9 §.

Den som tagit befattning med tillsyn enligt denna förordning må ej röja yrkeshemlighet eller, där det ej kan anses påkallat av hans åligganden, yppa driftanordning eller affärsförhållande vid fabrik eller annan anläggning, i avseende å vilken han haft att taga sådan befattning. Gör han sig skyldig till dylik förseelse, straffes med dagsböter eller fängelse.

10 §.

Åtal för förseelse mot denna förordning anhängiggöres vid allmän domstol.

Förseelse, som i 9 § sägs, må ej åtalas av allmän åklagare, där den ej av målsägande angives till åtal.

11 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1937.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 februari 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, fråga om *särskilda åtgärder till motverkande av skada å fiske genom vattenförorening.*

Föredraganden anför:

Gällande rätt m. m.

Sedan lång tid tillbaka ha klagomål anförts över de olägenheter, som vållas genom förorening av vatten. Frågan i vad mån ingripande häremot bör äga rum har ej i svensk rätt blivit föremål för någon mera ingående behandling. Vissa bestämmelser av intresse finnas emellertid inrymda i hälsovårdsstadgan, vari bland annat föreskrives övervakning från hälsovårdsnämndernas sida över att fabriker och näringar icke inrättas eller drivas så att de medföra sanitära olägenheter för närboende eller det allmänna. Huruvida fabrik eller näring förorsakar skada av rent ekonomisk beskaffenhet — till exempel förstör fisket i visst vattendrag — torde icke kunna upptagas till bedömande av hälsovårdsnämnd.

I vattenlagen finnes frågan om utsläppande i vatten av ämnen, varigenom vattnet kan förorenas, berörd i 2 kap. 35 §. I lagrummet har emellertid blott givits en hänvisning till vad särskilt är eller kan varda stadgat. I 8 kap. 17 § vattenlagen omnämnes frågan, huruvida och i vilken mån det må vara tillåtet att genom kloakvatten förorena vatten, varöver annan äger råda, eller luften, så ock i vad mån ersättning skall gäldas för skada och olägenhet genom sådant förorenande. Även i detta lagrum göres emellertid blott en hänvisning till vad särskilt är eller kan varda stadgat. Slutligen innehåller 10 kap. 51 § vattenlagen stadganden om syneförrättning angående avledande av kloakvatten. Synemännen skola enligt dessa stadganden meddela bestämmelser för att förhindra eller minska olägenheter genom vattenförorening. Synemännen ha därvid att noga iakttaga särskilt meddelade föreskrifter i ämnet.

Den särskilda lagstiftning, som sålunda på skilda ställen i vattenlagen åsyftas, har ännu icke kommit till stånd. Hänvisningarna i oförmälda lagrum lära vid sådant förhållande tillsvidare avse det från äldre tid kvarstående stadgandet i 12 § förordningen den 30 december 1880 om jordägares rätt över vattnet å hans grund, enligt vilket stadgande det skall ankomma å ägare till sågkvarn att tillse att avfall ej utsläppes i vattnet. Detsamma skall även gälla om vid annat verk eller inrättning avfall uppkommer, varav uppgrundning eller annan olägenhet kan förorsakas. Stadgandet är enligt 8 § lagen den 28 juni 1918 om vad iakttagas skall i avseende å införande av vattenlagen fortfarande tillämpligt när olägenheten är vattenförorening. Vidtager i dylikt fall ägaren icke nödig åtgärd eller anstalt till skadans förekommande, äger Konungens befallningshavande föreskriva vad i sådant hänseende bör iakttagas samt förelägga den tredskan-de vite, där ansvar å försummelsen ej finnes särskilt stadgat. Om skada ändock sker, äger den som lider skadan njuta ersättning efter rättens beprövande.

I förarbetena till vattenlagen anfördes, att de svårigheter som vore förenade med en reglering av ifrågavarande spörsmål föranlett att frågan därom gjorts till föremål för särskild, på ingående undersökningar baserad behandling utan direkt sammanhang med den övriga vattenlagstiftningen. Den s. k. dikningslagskommittén, åt vilken nämnda utredning uppdragits, avgav den 3 juni 1915 betänkande med förslag till lag angående vatten- och luftförorening m. m. Häri föreslogs ett särskilt koncessionssystem för såväl sådana industriella anläggningar, som åstadkomma föroreningar av vatten eller luft, som kloakanläggningar. Sedan yttranden avgivits över kommitténs förslag samt frågan om luftförorening blivit föremål för en kompletterande utredning av rent teknisk karaktär, förklarade Kungl. Maj:t den 12 september 1921 förslaget icke för det dåvarande föranleda någon åtgärd.

Sedermera har bland annat lantbruksstyrelsen gjort upprepade framställningar i ämnet, senast den 28 februari 1933.

Vid 1935 års riksdag väcktes två motioner (I: 24 och II: 61), i vilka huvudsakligen under åberopande av lantbruksstyrelsens skrivelse år 1933 yrkades, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att snarast möjligt måtte för riksdagen framläggas lagförslag med effektiva bestämmelser rörande fiskets skyddande mot förorening av vattnet i vattendragen.

I avgivet utlåtande (nr 35) över motionerna anförde jordbruksutskottet, att vid nyanläggning av fabrik eller liknande inrättning undersöktes i allmänhet ej i förväg, huruvida anläggningen kunde väntas komma att medföra *ekonomisk* skada därigenom att avfallsprodukter, som utsläpptes i vattendrag och sjöar, förorsakade exempelvis förgörelse å fiske eller växtlighet. Först sedan fabriksdriften en tid pågått ägde sakägare genom att påvisa skadeverkningar möjlighet att få saken prövad. Härjämte kunde även genom annan förorening av vatten, såsom på grund av kloakledningar, avsevärd skada uppkomma. För länsstyrelserna syntes det vara förenat med stora svårigheter och synnerligen vanskligt att utan annan sakkunnig utredning än

som parterna själva förebragt ålägga företag att vidtaga anordningar som kunde vara betungande. Utskottet framhöll vidare, att utredningsapparaten även vore så omständlig att lång tid kunde förflyta under vilken skadegörelse obehindrat finge försiggå. Även om det vore fisket, som därvid främst syntes bliva lidande, kunde jämväl åtskilliga andra olägenheter uppkomma. En snar utredning av hithörande spörsmål syntes utskottet synnerligen önskvärd. Därvid borde särskilt undersökas möjligheterna att bereda landets fiskerinäring rimligt skydd. Utskottet ville emellertid framhålla, att en sådan lösning, vilken krävde inrättande av ett nytt ämbetsverk, borde undvikas.

På hemställan av utskottet beslöt riksdagen att till Kungl. Maj:t avlåta skrivelse (nr 89) med anhållan, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa skyndsamt utredning om åtgärder för att undvika förorening av vattnet i sjöar och vattendrag, till skydd för fiske, växtlighet och andra berättigade intressen, samt vidtaga de åtgärder, som av utredningen i förenämnda hänseenden kunde befinnas påkallade.

Sedan därefter 1936 års riksdag i skrivelse (nr 104) hemställt om utredning jämväl angående rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar, upptog den 11 september 1936 dåvarande chefen för justitiedepartementet, efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet, frågan om utredning i förenämnda ämnen till behandling i statsrådet. Han anförde därvid, att starka skäl förelåge att igångsätta utredning i dessa ämnen. Vad först anginge frågan om förorening av vatten syntes angeläget, att de bestämmelser, som komme till stånd, ej bleve mera betungande för de industrier och andra företag, vilka därav skulle beröras, än som vore erforderligt. Vid utredningen borde undersökas, om och i vad mån ett sådant system kunde skapas, att redan i samband med en anläggnings tillkomst garanti kunde vinnas att skada till följd av vattenförorening i görligaste mån undvekes samt att, om viss skadlig förorening visade sig ofrånkomlig, frågan om ersättning därför i den mån så vore möjligt på förhand reglerades. Att vissa kontrollåtgärder även måste tillgripas syntes departementschefen ofrånkomligt. Såsom riksdagen framhållit borde emellertid inrättandet av ett nytt ämbetsverk undvikas. I stället borde särskilt övervägas, huruvida icke prövningen av hithörande frågor kunde anförtros redan bestående myndigheter, i främsta rummet vattendomstolarna.

Chefen för justitiedepartementet anförde vidare, att i samband med utredningen om vattenföroreningar borde även till behandling upptagas spörsmålet om åtgärder till skydd mot förorening av luften. Beträffande frågan om rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar framhöll departementschefen, att behov visat sig föreligga av att nämnda rätt bleve föremål för reglering, samt tillade att samtliga anförda frågor borde bliva föremål för gemensam utredning.

Sedan Kungl. Maj:t därefter lämnat chefen för justitiedepartementet bemyndigande att tillkalla sakkunniga att biträda med verkställande av utredning beträffande frågan om lagstiftning rörande åtgärder för att förhindra förorening av vatten och luft samt rörande rätt att utnyttja underjordiska

vattentillgångar, ha den 22 september 1936 för sådant ändamål tillkallats vattenrättsdomaren greve *H. A. Hamilton*, tillika ordförande, majoren i väg- och vattenbyggnadskåren *W. von Greyerz*, verkställande direktören hos Skönviks aktiebolag *G. Göransson* och agronomen *T. Andersson* i Tejarp.

Förslag om provisorisk lagstiftning.

I en den 29 december 1936 dagtecknad skrivelse till chefen för justitiedepartementet ha ovannämnda sakkunniga väckt förslag om vidtagande av vissa provisoriska åtgärder i syfte att till skydd för fisket i görligaste mån avhjälpa vissa särskilt framträdande missförhållanden med avseende å vattenförening. Vid skrivelsen hade fogats en promemoria med närmare motivering till de sakkunnigas förslag jämte utkast till lag med särskilda bestämmelser till motverkande av skada å fiske genom förening av vatten och till instruktion för i lagutkastet omförd till synsmyndighet. De sakkunnigas promemoria med därtill hörande författningsutkast torde såsom bilaga A böra fogas vid detta protokoll. De sakkunniga ha jämväl åberopat en särskild utredning rörande vattenföreningars inverkan å fisket, vilken utarbetats av byrådirektören å lantbruksstyrelsens fiskeribyrå *G. Alm*.

Beträffande anledningen till ifrågavarande förslag ha de sakkunniga i förenämnda skrivelse framhållit att de funnit det dem anförtrodda uppdraget innefatta flera viktiga spörsmål som krävde en snar lösning. Då de sakkunnigas arbetsuppgifter vore av mycket omfattande beskaffenhet, hade de sakkunniga noggrant övervägt, hur arbetet bäst borde planläggas utan att något spörsmål undanskötes på sådant sätt att väsentlig olägenhet vållades. De sakkunniga hade funnit, att frågan om lagstiftning beträffande förening av vatten och luft tarvade insamlade av åtskilligt material samt jämväl i övrigt måste antagas bliva både tidsödande och krävande. Frågan om rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar syntes vara av mer begränsad räckvidd. Det vore fördenskull antagligt, att de sakkunnigas uppdrag härutinnan skulle kunna slutföras tidigare än uppdraget i övrigt. En skyndsam utredning av spörsmålet om rätt att utnyttja underjordiska vattentillgångar vore också av vikt. Å andra sidan syntes beträffande förening av vatten betänkligt att för den icke obetydliga tid, som måste åtgå innan fullständiga förslag i detta ämne kunde tänkas bliva utarbetade och av Kungl. Maj:t förelagda riksdagen, helt undanskjuta frågan. Vid förberedande undersökningar hade de sakkunniga vunnit bekräftelse därå att särskilt beträffande skadegörelse å fisket allvarliga missförhållanden föreläge. De sakkunniga hade ansett, att dessa missförhållanden i avvaktan å en mera omfattande reglering av frågan om åtgärder till förhindrande av vattenförening skulle kunna till en del avhjälpas genom en lag med begränsad räckvidd. Härjämte ha de sakkunniga, som föreslagit att en tillsynsmyndighet borde inrättas, framhållit, att den erfarenhet, som denna tillsynsmyndighet under ifrågavarande övergångsperiod kunde inhämta, borde komma de sakkunniga till godo vid det fortsatta arbetet å deras utredningsuppdrag samt att detta för de sakkunniga måste bliva av stort värde.

Till närmare upplysning om behovet av en provisorisk lagstiftning ha de sakkunniga åberopat den av byrådirektören *Alm* verkställda utredningen. I denna anförs åtskilliga exempel å svårartade vattenföreningar i vårt land.

Dessa exempel vore dock endast ett urval bland det stora antal fall, där betydande vattenföroreningar förekommit eller alltjämt förekomme. Vidare har i den av de sakkunniga utarbetade promemorian givits en redogörelse för infortrade yttranden från fiskeriintendenterna, vilka jämväl lämnat talrika uppgifter om förekommande vattenföroreningar.

De förslag till åtgärder, som de sakkunniga ansett sig böra framlägga, inefattas i förenämnda utkast till lag med särskilda bestämmelser till motverkande av skada å fiske genom förorening av vatten.

Enligt detta utkast skulle över vattendrag, sjöar och andra vattentäckta områden inom riket till motverkande av skada å fiske genom vattnets förorenande utövas tillsyn av sakkunnig person (1 §). Denne, som borde förordnas av Konungen, benämnes i utkastet tillsynsmyndighet. Ifrågavarande tillsyn borde i främsta rummet ägnas den inverkan å fiske, som kunde äga rum till följd av vattenförorening genom utsläppande av avfall eller dylikt från fabrik eller annan anläggning (2 §). De sakkunniga ha framhållit, att härmed avsåges jämväl vanliga kloakanläggningar. För erforderliga inspektioner skulle tillsynsmyndigheten och biträde, som den kunde behöva, äga tillträde till fabrik eller annan anläggning ävensom rätt att inom dess område företaga de undersökningar, till vilka anledning kunde förefinnas. Det borde åligga fabriken eller anläggningens innehavare samt hos honom anställd personal att tillhandagå myndigheten med behövliga upplysningar.

Om tillsynsmyndigheten funne, att vattenförorening medförde skada å fiske, skulle det enligt utkastet (3 §) tillkomma tillsynsmyndigheten att meddela råd och anvisningar angående lämplig åtgärd eller anstalt till förekommande eller minskande av föroreningen. Förutsättning härför vore emellertid, att de skadliga verkningarna ej vore inskränkta till fiske, som tillhörde den skadevallande eller någon som vore pliktig att tåla skadan. Härjämte skulle tillsynsmyndigheten äga att, när skäl därtill föreläge, hos Konungens befallningshavande yrka åläggande för den skadevallande att vidtaga åtgärd eller anstalt, som utan att i förhållande till skadans betydelse vara oskäligt betungande kunde finnas erforderlig till förekommande eller minskande av föroreningen. De befogenheter, som nu nämnts, skulle därjämte tillkomma tillsynsmyndigheten redan på grund av fara för skada genom vattenförorening (4 §).

Beträffande behandlingen av mål, som tillsynsmyndigheten anhängiggjort, har i utkastet föreslagits att Konungens befallningshavande skulle äga att på yrkande av tillsynsmyndigheten genast meddela förbud, vid vite, mot utsläppande av avfall eller dylikt utan att åtgärd eller anstalt, som funnes oundgängligen nödig, blivit vidtagen (5 §). Förutsättning härför vore att betydande skada å fiske skedde eller kunde befaras komma att ske. Föreskrift, som nu nämnts, skulle, där Konungens befallningshavande prövade nödigt så förordna, utan hinder av besvär lända till efterrättelse intill dess annorlunda kunde bliva beslutat. I slutliga utslaget skulle Konungens befallningshavande pröva tillsynsmyndighetens talan enligt 12 § i 1880 års vattenrättsförordning. Härvid skulle emellertid iakttagas, att tillsynsmyndigheten enligt vad förut sagts ej finge yrka åläggande att vidtaga åtgärd eller anstalt som i förhållande till skadans betydelse vore oskäligt betungande. I anslutning till nu nämnda bestämmelser har föreslagits, att Konungens befallningshavande skulle äga befogenhet att på begäran av tillsynsmyndigheten beträffande viss fabrik eller annan anläggning utse särskild person att utöva tillsyn däröver att av Konungens befallningshavande givna föreskrifter iaktlo-

ges. Sådan tillsyningsman skulle äga samma befogenheter i fråga om rätt att vinna tillträde till fabrik m. m. som tillsynsmyndigheten. Ersättning åt tillsyningsmannen skulle bestämmas av Konungens befallningshavande och gäldas av fabriken eller anläggningens innehavare.

Slutligen innehåller lagutkastet vissa bestämmelser om straff och åtal m. m. (6—7 §§).

Av det anförda torde framgå, att de sakkunniga ansett, att den föreslagna tillsynsmyndigheten borde utgöras av ett särskilt organ. De ha emellertid tillika utalat, att någon särskild tjänst för ändamålet icke för närvarande borde inrättas utan att Kungl. Maj:t allenast borde för viss tid uppdraga åt därtill lämpad person att vara tillsynsmyndighet. Beträffande dennes kompetens ha de sakkunniga framhållit, att han helst borde dels vara en i biologi och kemi skolad person dels ock äga kännedom om olika medel att förekomma eller minska vattenförorening.

I sitt utkast till instruktion för tillsynsmyndigheten ha de sakkunniga föreslagit, att tillsynsmyndigheten skulle lyda under lantbruksstyrelsen. Vidare stadgas, att tillsynsmyndigheten borde intaga en opartisk ställning till olika intressen samt vid bedömande, huruvida anmärkning borde framställas, taga tillbörlig hänsyn till en fabriks eller anläggnings betydelse för orten och det allmänna. Den borde ej uppställa större krav på fabrik eller annan anläggning än som vore rimligt med hänsyn tagen till kostnaderna för vidtagande av erforderlig åtgärd eller anstalt till förekommande eller minskande av vattenförorening, den skada som därav uppkommer samt övriga föreliggande omständigheter. Slutligen borde myndigheten, om den funne att sanitära olägenheter vållades av vattenförorening, göra anmälan därom hos hälsovårdsnämnden eller Konungens befallningshavande.

Yttranden över förslaget.

Över de sakkunnigas förslag ha avgivits utlåtanden av kommerskollegium, lantbruksstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser och fiskeriintendenter, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, Sveriges industriförbund och svenska cellulosaföreningen. Lantbruksstyrelsen har före avgivandet av sitt utlåtande inhämtat yttrande från statens fiskeriingenjör. Härjämte ha åtskilliga länsstyrelser inhämtat yttranden från hushållningssällskapen med flera.

I de avgivna utlåtandena vitsordas allmänt behovet av en ny lagstiftning i förevarande ämne. De sakkunnigas förslag om provisoriska åtgärder till skydd för fisket har också i princip så gott som enhälligt tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I ett flertal utlåtanden från länsstyrelserna liksom från fiskeriintendenterna framhålles, att de sakkunnigas förslag fyllde ett länge känt behov, varför dess genomförande på det livligaste förordades.

Å andra sidan har kommerskollegium uttalat, att det knappast vore ådagalagt att behovet av speciellt skydd för fisket nu blivit så trängande att en provisorisk lagstiftning i sådant syfte verkligen skulle behöva skyndsamt genomföras. Kollegiet har anfört att fiskets värde i förhållande till exempelvis pappersmasseindustriernas tillverkningar vore jämförelsevis obetydligt. Med hänsyn till att en lagstiftning till skydd för fisket nära sammanhänge med övriga åtgärder rörande vattenförorening hade kollegiet ställt sig tveksamt till förevarande förslag. Kollegiet ville emellertid ej motsätta sig, att ärendet redan nu upptoges till avgörande, då förslagets genomförande i vissa hänseenden skulle medföra en förbättring gentemot rådande förhållanden. Den nuvarande lagstiftningen måste nämligen betraktas såsom föråldrad och bristfällig. Härjämte vore att beakta behovet hos länsstyrelse av biträde, som med större sakkunskap än nu stode till buds kunde bedöma föreliggande problem.

Även Sveriges industriförbund har, utan att avstyrka de sakkunnigas förslag, funnit tveksamt, huruvida det kunde vara oundgängligen nödvändigt att genomföra ett provisorium. Förbundet har därvid framhållit, att en omgestaltning av de nuvarande föråldrade bestämmelserna på området jämväl borde öppna möjlighet för ett förorenande företag att mot ersättning befria sig från vidtagandet av åtgärder för vattnets renande. Denna angelägenhet hade i förslaget ej upptagits till behandling. Å andra sidan innebure detta enligt förbundets mening tvivelsutan vissa förbättringar i jämförelse med gällande bestämmelser. Dit räknade förbundet tillkomsten av ett särskilt tillsynsorgan samt möjligheten att erhålla en förhandsprövning av spörsmål som sammanhängande med vattenförorening. Ett steg i rätt riktning innebure också de principer som enligt utkastet till instruktion för tillsynsmyndigheten skulle ligga till grund för dess avgöranden.

Svenska cellulosa föreningen har yttrat att, ehuru föreningen ej kunnat finna att förhållandena inom det område, som nu avsåges att regleras, vore av sådan beskaffenhet att en provisorisk lagstiftning skulle vara nödvändig, hade föreningen dock icke något att invända mot att en sådan komme till stånd.

De sakkunnigas förslag har avstyrkts av länsstyrelsen i Skaraborgs län, som, ehuru den vitsordat behovet av ny och förbättrad lagstiftning på området, funnit att detta behov knappast kunde anses så trängande att en provisorisk lagstiftning i ämnet borde åvägabringas. Länsstyrelsen ansåge förslaget innebära ett föregripande av den definitiva lagstiftningen. Härjämte må nämnas, att länsstyrelserna i Stockholms och Kronobergs län icke ansett behöfligt, att särskilt tillsynsorgan för närvarande inrättades. Länsstyrelsen i Stockholms län, liksom länsstyrelsen i Uppsala län, har emellertid starkt framhållit behovet av att teknisk sakkunskap ställdes till länsstyrelsernas förfogande.

Beträffande den närmare innebörden av de sakkunnigas förslag har av kommerskollegiet, Sveriges industriförbund och sven-

ska cellulosaföreningen uttalats betänkligheter mot bestämmelserna i de sakkunnigas lagutkast om rätt för Konungens befallningshavande att i ett ärende genast meddela förbud mot utsläppande av avfall eller dylikt utan att åtgärd eller anstalt, som funnes oundgängligen nödig, blivit vidtagen. Därvid har föreslagits, att vederbörande företag borde äga möjlighet att vinna befrielse från vidtagandet av sådan åtgärd eller anstalt genom att ställa säkerhet för eventuell skada. Härutöver ha i de avgivna yttrandena endast föreslagits vissa mindre ändringar i de sakkunnigas lagutkast.

I fråga om kompetensen hos den som skulle komma att fungera såsom tillsynsmyndighet har lantbruksstyrelsen anfört, att det icke kunde påräknas att för uppdraget finna en person som ägde kunskaper såväl i biologi och kemi som angående medel att förekomma vattenföroreningar. Styrelsen funne hittillsvarande erfarenhet snarast giva vid handen, att i första hand insikter på kemiens, särskilt vattenkemiens, område vore viktigast. I övrigt ville styrelsen för sin del närmast antaga att, då teknisk sakkunskap redan funnes inom fiskeriadминистраtionen tillgänglig hos statens fiskeriingenjör, vilken åtminstone tillsvidare i dylika ärenden kunde stå till tjänst med behövliga tekniska undersökningar och utredningar, biologiska insikter borde givas företräde. Å andra sidan har kommerskollegium lagt huvudvikten vid den tekniska sakkunskapen.

Vad slutligen angår de sakkunnigas förslag, att tillsynsmyndigheten borde lyda under lantbruksstyrelsen, har av vattenfallsstyrelsen, Sveriges industriförbund och svenska cellulosaföreningen uttalats önskemål, att tillsynsmyndigheten, för att bli mer oberoende av fiskeintresset, i stället borde lyda under socialstyrelsen. Även kommerskollegium har uttalat, att socialstyrelsen syntes kunna komma i fråga.

Lantbruksstyrelsen, under vars inseende på sätt nyss nämnts tillsynsmyndigheten enligt de sakkunnigas förslag skulle lyda, har i sitt utlåtande även behandlat frågan om organisationen av tillsynsmyndighetens verksamhet. Styrelsen har därvid framhållit, att tillsynsmyndigheten vore i behov av laboratorium men att denna fråga tillsvidare kunde nöjaktigt ordnas så att arbetsplats bereddes å statens undersöknings- och försöksanstalt för sötvattenfisket å Lovön. Det syntes även erforderligt att tillsynsmyndigheten erhöle biträde som kunde assistera vid större undersökningar m. m. Om uppdraget att vara tillsynsmyndighet anförtroddes en person med insikter främst å kemiens och biologiens område, bleve tillsynsmyndigheten i behov av att anlita särskild teknisk sakkunskap, vartill, såsom förut nämnts, enligt styrelsens mening i första hand borde anlitas statens fiskeriingenjör. I vissa fall kunde det emellertid bli nödvändigt att anlita särskild teknisk expertis.

I fråga om avlöning och kostnader har lantbruksstyrelsen föreslagit, att den som skulle fungera såsom tillsynsmyndighet borde tillerkännas ett årligt arvode av 11,000 kronor. För assistent borde beräknas ett arvode av högst 400 kronor för månad eller sålunda, om behov av sådant biträde gjorde sig

gällande under hela året, 4,800 kronor för år. Å nämnda arvoden borde ej dyrtidstillägg utgå. För anlåtande av särskild teknisk expertis borde vidare anslås ett belopp av högst 2,000 kronor för år. Styrelsen beräknade härjämte för skrivhjälp högst 1,000 kronor och för expenser likaledes högst 1,000 kronor för år. Vad härefter anginge resekostnader ansåge styrelsen att för detta ändamål ej borde räknas med lägre belopp än 6,000 kronor för år. Slutligen syntes för inköp av nödvändiga undersökningsapparater m. m. böra räknas med en engångskostnad av 2,000 kronor. Styrelsen hemställde i anslutning till det anförda, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande tillsynsverksamhet för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 27,800 kronor.

Sedan ovannämnda yttranden inkommit, har förevarande ärende av chefen för justitiedepartementet för vidare behandling överlämnats till chefen för jordbruksdepartementet.

Frågan i vad mån ingripande mot förorening av vatten bör äga rum kräver hänsynstagande till flera olika intressen. Att sådan förorening även till en viss grad måste tålas, är oundvikligt. De sakkunnigas förslag att i avbidan på en mera slutgiltig lagstiftning i ämnet söka genom åtgärder av begränsad räckvidd motverka den skadegörelse som sker synes det oaktat väl förtjänt att tagas i övervägande. *Departements-
chefen.*

Beträffande behovet av åtgärder mot vattenförorening framgick redan av den utredning, som låg till grund för riksdagens skrivelse i ämnet år 1935, att särskilt med hänsyn till fisket anmärkningsvärda missförhållanden även på senare tid visat sig föreligga. Den i förevarande ärende verkställda utredningen har — ehuru av förberedande natur — givit bekräftelse därå. Detta gäller främst vattenförorening genom utsläppande av avfall från industriella anläggningar, men även kloakvatten från samhällen kan orsaka fisket avsevärt men. Omfattningen av den skada som vållas genom vattenförorening är givetvis svår att bedöma. Att den i sin helhet är mycket betydande, lär emellertid vara ställt utom allt tvivel. I åtskilliga enskilda fall har ock enligt vad känt är omfattande skadegörelse kunnat direkt ledas i bevis och i talrika andra fall är tydligt, att betydande skadegörelse skett, ehuru den verkat under så lång tid eller på sådant sätt att en uppskattning av dess ekonomiska betydelse måste bliva mer eller mindre osäker.

De sakkunnigas förslag innebär i första hand inrättande av en sakkunnig myndighet med speciell uppgift att till motverkande av sådan skada å fiske som ovan nämnts öva tillsyn över vattendrag, sjöar och andra vattentäckta områden. Frånvaron av en dylik sakkunnig och stadigvarande tillsyn har sedan lång tid tillbaka påtalats såsom en synnerligen framträdande brist och det torde icke kunna bestridas, att ett ingripande på denna punkt skulle vara ägnat att medföra stor nytta. De sakkunniga ha därjämte såsom en bidragande orsak till framläggande av deras förslag framhållit, att den erfarenhet, som tillsynsmyndigheten under ifrågavarande övergångsperiod kunde inhämta, borde komma de sakkunniga till godo vid det fortsatta ar-

betet å deras utredningsuppdrag. I likhet med de sakkunniga tillmäter jag även detta skäl betydelse.

Å andra sidan torde vara ofrånkomligt, att införandet av skärpt kontroll kan medföra vissa olägenheter för industrien. Vidtagandet av erforderliga reningsanordningar är nämligen särskilt i fråga om redan befintliga anläggningar understundom förenat med avsevärda kostnader. Då en sådan tillsynsmyndighet som de sakkunniga föreslagit uppenbarligen bör åläggas att i sin verksamhet iakttaga tillbörlig hänsyn till kostnaden för vidtagande av reningsanordningar liksom till en anläggnings betydelse för orten och det allmänna, lärer emellertid någon grundad farhåga, att industrien skulle komma att alltför mycket betungas, icke föreligga.

För att uppnå ändamålet med de sakkunnigas förslag är av vikt, att den föreslagna tillsynen anförtros därför särskilt lämpad person. Liksom de sakkunniga finner jag, att tillsynen i fråga icke kan med fördel inordnas under någon nu befintlig befattning. Det torde också vara lämpligt, att tillsynen på sätt föreslagits överlämnas som ett uppdrag åt någon sakkunnig. Däremot lärer knappast vara möjligt att för uppdraget finna någon person, som företräder mera ingående sakkunskap icke blott i fråga om biologi och kemi utan även beträffande de tekniska spörsmålen rörande reningsanordningar. Vid övervägande av de möjligheter som stå till buds synes antagligt, att företräde bör givas åt lantbruksstyrelsens förslag, att den som skall förordnas att vara tillsynsmyndighet bör i första hand äga insikter i kemi och biologi. Uteslutet torde icke för den skull vara, att vederbörande samtidigt kan äga en ganska betydande erfarenhet om de praktiska möjligheterna att genomföra reningsanordningar. För mera ingående tekniska utredningar kan såsom lantbruksstyrelsen yttrat biträde erhållas av statens fiskeriingenjör, ehuru det torde bliva nödvändigt att i viss utsträckning anlita jämväl annan teknisk sakkunskap.

Redan det behov att anlita statens fiskeriingenjör, som sålunda lärer komma att föreligga, torde innebära ett vägande skäl för att den nya tillsynsmyndigheten bör lyda under lantbruksstyrelsen. Härigenom kan erforderligt samarbete även vinnas med fiskeriintendenterna och andra fiskeritjänstemän, varjämte den under styrelsen hörande undersöknings- och försöksanstalten för sötvattenfisket kan användas för nödiga laboratorieundersökningar. Det bör emellertid uppmärksammas att, därest framdeles särskild fiskeristyreelse, varom fråga väckts, kommer att inrättas, det torde bliva nödvändigt att tillsynsmyndigheten i stället lyder under denna styrelse. Jag vill dock framhålla, att anordning, som vidtages för genomförande av de sakkunnigas nu ifrågavarande förslag, icke får verka bindande vid en mera slutgiltig lagstiftning angående vattenförening.

De sakkunniga ha förutsatt, att den föreslagna tillsynsmyndighetens verksamhet skulle bekostas av statsmedel. Av lantbruksstyrelsen utförda beräkningar synas visa, att kostnaden för en sådan verksamhet icke torde komma att uppgå till belopp som behöver vålla betänkligheter.

Av det anförda torde framgå, att jag är beredd att tillstyrka de sakkunnigas förslag i vad det innebär inrättandet av en särskild tillsynsmyndighet för ifrågavarande ändamål. Det torde ock vara erforderligt att, på sätt de sakkunniga tillika föreslagit, en författning utfärdas, varigenom tillsynsmyndigheten tillerkännes vissa befogenheter gentemot innehavarna av vattenförorenande fabriker och anläggningar samt vissa frågor, som äga samband därmed, regleras. Med hänsyn till den provisoriska karaktären hos de föreslagna åtgärderna synes emellertid lämpligt, att ifrågavarande bestämmelser i vissa hänseenden erhålla en något mera begränsad räckvidd än i de sakkunnigas utkast till lag i ämnet. Därest en sådan begränsning genomföres, torde erforderliga föreskrifter kunna meddelas i form av en *förordning angående särskilda åtgärder till motverkande av skada å fiske genom vattenförorening*.

En sådan förordning som nu nämnts torde till en början i anslutning till de sakkunnigas utkast böra innehålla en allmän bestämmelse av innebörd, att över vattendrag, sjöar och andra vattentäckta områden inom riket skall till motverkande av skada å fiske genom vattenförorening utövas tillsyn i enlighet med förordningens bestämmelser. Det synes böra tillkomma Kungl. Maj:t att för viss tid förordna sakkunnig person att utöva denna tillsyn. Denne torde på sätt de sakkunniga föreslagit böra benämnas tillsynsmyndighet.

I överensstämmelse med de sakkunnigas förslag bör tillsynsmyndigheten, i den mån för utförande av dess uppdrag så erfordras, äga tillträde till fabrik eller annan anläggning, oavsett om denna är i bruk eller ej, ävensom rätt att inom dess område företaga erforderliga undersökningar. Vad nu sagts bör, även om tillsynsmyndigheten ej är tillstädes, gälla jämväl fiskeritjänsteman eller annan, som biträder tillsynsmyndigheten. I anslutning härtill torde det böra åläggas polismyndighet att lämna den handräckning som för utövande av ifrågavarande tillsyn kan påkallas. Vidare synes innehavare av fabrik eller annan anläggning, från vilken avfall eller dylikt utsläppes i vatten, böra förklaras skyldig att på begäran lämna tillsynsmyndigheten eller den som biträder denna erforderliga upplysningar angående fabriken eller anläggningen.

Finnes vattenförorening medföra skada å fiske, bör tillsynsmyndigheten meddela råd och anvisningar angående lämplig åtgärd eller anstalt till motverkande av föroreningen. Härjämte torde böra stadgas att, om innehavare av fabrik eller annan anläggning icke vidtager åtgärd eller anstalt, som skäligt kan fordras, tillsynsmyndigheten skall göra anmälan därom hos länsstyrelsen för den åtgärd som på länsstyrelsen må ankomma jämlikt 12 § förordningen den 30 december 1880 om jordägares rätt över vattnet å hans grund. Länsstyrelsen skulle sålunda i anledning av tillsynsmyndighetens framställning, på sätt i nämnda lagrum stadgas, taga under övervägande vilka föreskrifter som borde meddelas med avseende å den fabrik eller anläggning som är i fråga.

I vissa yttranden har framställts önskemål, att tillsynsmyndigheten borde uttryckligen tillerkännas rätt att överklaga länsstyrelsens beslut. Jag vill med anledning härav framhålla, att sådan rätt lärer utan särskild bestämelse tillkomma tillsynsmyndigheten.¹

På sätt de sakkunniga föreslagit synes det böra medgivas länsstyrelsen rätt att, när skäl därtill äro, på begäran av tillsynsmyndigheten förordna särskild tillsynsman för viss fabrik eller annan anläggning. Såsom förutsättning härför torde böra krävas, att förut beträffande fabriken eller anläggningen meddelats föreskrift om vidtagande av åtgärd eller anstalt till motverkande av vattenförorening. Uppenbarligen bör sådan tillsynsman, som nu nämnts, tillerkännas rätt att vinna tillträde till fabriken eller anläggningen och att där företaga erforderliga undersökningar. Till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande särskilda tillsyn synes avgift böra gäldas av fabriken eller anläggningens innehavare enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t meddelar.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle tillsynsmyndigheten äga att redan på grund av fara för vattenförorening hos länsstyrelsen påkalla en fullständig prövning av frågan om vidtagande av reningsanordningar. Jag har icke ansett mig böra föreslå någon direkt motsvarighet härtill. Det synes emellertid lämpligt att för vissa fall, då skadlig vattenförorening kan befaras, föreskriva skyldighet att göra anmälan hos tillsynsmyndigheten. Vad beträffar omfattningen av en sådan anmälningsplikt torde den böra inskränkas till fabriker eller anläggningar, som enligt erfarenhetens vittnesbörd företrädesvis visat sig medföra vattenförorening av betydelse. Härvid komma i första hand sulfit- och sulfatcellulosafabriker, sockerfabriker, jästfabriker och anrikningsverk i fråga. Skyldighet att göra anmälan hos tillsynsmyndigheten lärer sålunda böra stadgas för de fall att någon vill uppföra eller inrätta sådan fabrik eller anläggning som nyss nämnts eller att någon vill vidtaga väsentlig ändring eller utvidgning av driften vid dylik fabrik eller anläggning. Anmälan bör ske i god tid förut och i skriftlig form. Det synes önskvärt att vid anmälningen fogas ritningar över fabriken eller anläggningen och de anordningar till motverkande av vattenförorening, som äro avsedda att vidtagas eller redan blivit vidtagna, ävensom de uppgifter, som för bedömning av anordningarnas verkningsgrad erfordras. Härjämte torde det böra stadgas, att Kungl. Maj:t äger föreskriva anmälningskyldighet även beträffande annan fabrik eller anläggning än ovan angivits.

Därest i något fall, då skyldighet att göra anmälan hos tillsynsmyndigheten komme att föreligga, betydande skada å fiske kan befaras, synes lämpligt, att länsstyrelsen må äga att på begäran av tillsynsmyndigheten meddela förbud att taga fabrik eller anläggning i bruk eller ändra eller utvidga driften, förrän innehavaren visat, att han vidtagit sådan åtgärd eller anstalt till ska-

¹ Jfr ang. fiskeriintendent Regeringsrättens årsbok 1931 not. Jo 47.

dans motverkande som skäligen kan fordras. Meddelat förbud torde böra omedelbart lända till efterrättelse och gälla intill dess annorlunda varder beslutat.

I övrigt har jag icke ansett, att länsstyrelsen bör tillerkännas rätt att av hänsyn till skada å fiske ingripa med föreskrift eller förbud, som omedelbart skall lända till efterrättelse.

Det torde vara lämpligt, att straff stadgas för den som underlåter att fullgöra vad i förut angivna hänseenden åligger honom eller överträder sådant förbud, som ovan nämnts. Straffet synes böra utgöra dagsböter eller vid försvårande omständigheter fängelse i högst sex månader. Härjämte torde den som tagit befattning med tillsyn enligt den föreslagna förordningen böra vid straffansvar förbjudas att röja yrkeshemlighet eller, där det ej kan anses påkallat av hans åligganden, yppa driftnordning eller affärsförhållande vid fabrik eller annan anläggning, i avseende å vilken han haft att taga sådan befattning. Straffet synes i detta fall böra vara dagsböter eller fängelse. I anslutning till nu nämnda straffbestämmelser torde böra meddelas vissa stadganden om laga domstol, åtal och bötesförvandling m. m.

De nya bestämmelserna synas böra träda i kraft den 1 juli 1937.

Jag återkommer härefter till frågan om *kostnaderna för ovannämnda tillsynsverksamhet*. Dessa kostnader ha av lantbruksstyrelsen för budgetåret 1937/1938 beräknats till 27,800 kronor. De grunder, å vilka styrelsens beräkning vilar, synas i huvudsak kunna godtagas. Härvid må emellertid framhållas, att, då någon erfarenhet angående en sådan tillsynsverksamhet, som nu är i fråga, ännu icke föreligger, torde för ändamålet böra anvisas ett förslagsanslag att användas på sätt Kungl. Maj:t finner lämpligast. Beloppet av detta anslag synes kunna sättas till 30,000 kronor. Då medel för ändamålet icke beräknats i det framlagda riksstatsförslaget, torde chefen för finansdepartementet framdeles få avgiva förslag rörande täckandet av det ifrågasatta anslaget.

På grund av vad jag ovan i skilda hänseenden anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga bilagda förslag till förordning angående särskilda åtgärder till motverkande av skada å fiske genom vattenförorening,

dels ock till bestridande av kostnaderna för den i förslaget omförmälda tillsynsmyndighetens verksamhet för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 30,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Re-

Kungl. Maj:ts proposition nr 229.

genten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.

Bilaga A.

P. M.**angående provisorisk lagstiftning till skydd mot förorening av vatten med särskild hänsyn till fisket.****Allmän motivering.**

Lagstiftningen i vårt land har av gammalt innehållit vissa föreskrifter beträffande förorening av vatten. Det viktigaste stadgandet är för närvarande 12 § förordningen den 30 december 1880 om jordägares rätt över vattnet å hans grund som lyder:

Där sågkvarn är, ligge å ägarens vårdnad att avfallet ej utsläppes i vattnet. Lag samma vare, där vid annat verk eller inrättning avfall uppkommer, varav uppgründning eller annan olägenhet kan förorsakas.

Vidtager ej ägaren nödig åtgärd eller anstalt till skadans förekommande, äge Konungens befallningshavande föreskriva vad i sådant hänseende iakttagas bör, så ock förelägga den tredskande vite, där ansvar å försummelsen ej finnes särskilt stadgat.

Sker ändock skada, njute den, som skadan lider, ersättning efter rättens beprövande.

Enligt 8 § promulgationslagen till vattenlagen den 28 juni 1918 är ovan nämnda lagrum alltjämt gällande i vad det avser vattnets förorenande. För ingripande enligt lagrummet torde förutsättas att förorening medför bevislig skada t. ex. genom att förstöra ett givande laxfiske. Härjämte kan ingripande mot vattenförorening ske jämlikt hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919. Därvid förutsättes att vattenförorening vållar sanitära olägenheter t. ex. genom stank, skada å dricksvatten eller å vatten för hushållsändamål o. s. v. Däremot beaktas ej genom hälsovårdsstadgan intrång i andra enskilda intressen. Ett ingripande ur sanitär synpunkt kan emellertid faktiskt lända till gagn jämväl för andra intressen.

Redan år 1903 avlät riksdagen en skrivelse, nr 52, i vilken riksdagen anhöll om utredning i vad mån lagstiftning kunde och borde förebygga de olägenheter, som industriella verk ofta förorsakade kringliggande bygd genom förorenande av vatten och luft. År 1907 uppdrog härefter Kungl. Maj:t å den s. k. dikningslagskommittén att verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärders vidtagande till förebyggande av olägenheter genom vattens förorenande.

Denna kommitté avgav år 1915 betänkande med förslag till lag angående bl. a. vattenförorening. Detta lagförslag omfattade såväl industriella anläggningar som kloakanläggningar, med viss begränsning. Ett koncessionssystem föreslogs, varigenom frågan om lämpliga reningsanordningar och eventuella ersättningar i närmare angiven omfattning skulle prövas på förhand. Handläggningen av koncessionsärenden skulle ankomma på ett nytt kollegialt ämbetsverk, kallat vatteninspektionen. Denna myndighet skulle jämväl förvalta en regleringsfond, avsedd att komma till användning där efter en anläggningens tillkomst nya anordningar visade sig erforderliga eller oförutsedda skador inträffade. Till fonden skulle ingå vissa regleringsavgifter, av vilka en del skulle användas till främjande av fisket inom landet.

Över kommitténs förslag inhämtades yttranden från åtskilliga myndigheter och korporationer. Beträffande innehållet i dessa yttranden må här endast i korthet anmärkas den ståndpunkt, som de centrala ämbetsverken intogo. *Kommerskollegium* förordade en provisorisk lösning av hithörande spörsmål: En tillsynsmyndighet lydande under kollegiet borde tillskapas. Myndigheten borde äga befogenhet att föreskriva vissa anordningar. Dess organisation borde utgöras av en överinspektör jämte två på lokalstat ställda underinspektörer. *Lantbruksstyrelsen* tillstyrkte förslaget, därvid den särskilt framhöll behovet av inspektörer för den lokala kontrollens skull. *Socialstyrelsen* ansåg, att den föreslagna vatteninspektionen ej var tillräckligt motiverad. Viss komplettering av hälsovårdsstadgan jämte medverkan av yrkesinspektionen vid arbetet å avhjälpande av sanitära olägenheter förordades. *Medicinalstyrelsen* ansåg, att Konungens befallningshavande borde bibehållas vid prövningsrätt i förevarande frågor. Sakkunnigt biträde skulle kunna erhållas, om styrelsen utrustades med tekniskt-hygieniskt laboratorium. Dessutom borde styrelsen utrustas med ett sakkunnigt råd, i vilket såväl industrien som fiskeriintresset borde vara representerat.

Genom beslut den 12 september 1921 fann Kungl. Maj:ts kommitténs betänkande för det dåvarande icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sedermera har lantbruksstyrelsen i skrivelser till Konungen den 1 februari 1926, den 29 oktober 1928 och den 28 februari 1933 hemställt att frågan måtte upptagas till förnyad behandling.

I sistnämnda skrivelse anförde styrelsen, bland annat:

I och med industriens starka utveckling under de senaste årtiondena hade vårt lands vattendrag alltmer kommit att tagas i anspråk av densamma såväl för själva driften som för att uppsamla de därvid uppkommande avfallsprodukterna. Ehuru dessa avfallsprodukter ingalunda under alla förhållanden vore av direkt skadlig art, kunde dock så ofta sägas vara fallet. Detta ägde giltighet med hänsyn till såväl fisket som den allmänna hygien. I sistnämnda avseende innehölle dock gällande hälsovårdsstadga ganska detaljerade föreskrifter till skydd mot förorening från industriens sida. Några i lika grad effektiva bestämmelser till skydd för fisket funnes däremot ej. I sistnämnda avseende gällde allt fortfarande inga andra bestämmelser än vissa föreskrifter i förordningen den 30 december 1880 om jordägares rätt över vattnet å hans grund. Dessa föreskrifter som återfunnes i 12 § av sagda förordning, ålade ägaren av sågkvarnar samt andra verk och inrättningar att tillse, att avfall, varav kunde förorsakas uppgrundning eller annan olägenhet, ej utsläpptes i vattnet. I samma paragraf stadgades vidare att, om ägaren ej vidtog nödig åtgärd eller anstalt till skadans förekommande, Konungens befallningshavande ägde föreskriva vad i sådant hänseende borde iakttagas och förelägga den tredska vite, där ej ansvar å försummelsen funnes särskilt stadgat. Det tillades slutligen att, därest skada ändock skedde, den som skadan led skulle tillerkännas ersättning efter rättens beprövande.

Dessa bestämmelser vore framför allt i det hänseendet otillfredsställande, att de ej toge sikte på att effektivt förebygga vattenföroreningar. Det vore först sedan viss skada skett, som ett ingripande kunde äga rum. Ett sådant ingripande uteblev emellertid ofta, då dels den erforderliga bevisningens fullgörande vore rätt så besvärligt och tidsödande, dels ock sakägarna ofta stode i beroende i ena eller andra hänseendet av den industri, som vore ansvarig för föroreningen och varemot det alltså gällde att inskrida. För att komma till rätta med dessa missförhållanden torde införandet av koncessionstvång vid anläggandet av fabriker och andra dylika inrättningar, i överensstämmelse med vad dikningslagskommittén i sitt ovannämnda betänkande föreslagit, vara erforderligt. På så sätt skulle tillstånd till anläggande av fabrik föregås av en prövning ur föroreningssynpunkt och tillståndet förknippas med villkor att vidtaga till förebyggande av föroreningar behövliga anordningar.

Till vidare utvecklande av sin syn på här ifrågavarande problem ville lantbruksstyrelsen ytterligare anföra följande.

Till följd av den ogynnsamma ställningen i avseende å skydd mot vattenföroreningar rådde mångenstädes allvarliga bekymmer för fiskets fortbestånd i vissa av industriern berörda vattendrag. Styrelsen ville anföra några exempel från dylika fall av mera framträdande art under de senaste åren. I första rummet komme härvid i betraktande vattendrag, invid vilka cellulosa-, främst sulfit- och sulfatfabriker vore belägna. Utredningar påginge rörande skadeverkan och möjligheten att genom reningsanordningar avhjälpa och förebygga densamma vid bland annat Munksunds sulfatfabrik vid kusten i Norrbottens län; Obbola sulfatfabrik vid kusten i Västerbottens län; Marmaverkens sulfatfabrik vid Ljusnan i Gävleborgs län; Ulriksfors sulfitfabrik vid Faxälven i Jämtlands län; Emsfors sulfitfabrik och pappersbruk vid Kolbäckån i Västmanlands län; Mariannelunds sulfitfabrik vid Brusa—Silverån i Jönköpings län; Konga sulfitfabrik vid Ronnebyån i Kronobergs län; Kyrkebyns sulfitfabrik i Värmlands län.

Föremål för liknande utredningar vore även föroreningar, förorsakade av järnindustrier, exempelvis av Oxelösunds järnverk vid Oxelösund i Södermanlands län och av Ridrarhyttans anrikningsverk vid Hedströmmen i Västmanlands län, samt föroreningar, åstadkomna av vissa sockerfabriker i Malmöhus län.

Vad nu behandlingen av dylika föroreningsfrågor beträffade, vore det, såsom styrelsen ovan framhållit, angeläget att tillse, att sådana bestämmelser i ärendet bleve utfärdade, att föroreningar i möjligaste mån kunde förebyggas. För det dåvarande förhölle det sig i stort sett så att, då en viss fabrik anlades eller utvidgades, fiskets synpunkter vanligen ej alls beaktades. Följden bleve därför lätt den, att, sedan fabriken någon tid varit i gång och vattnet tillförts en viss mängd avfallsprodukter, dödlighet uppträdde bland fisken genom syrebrist, eller den såsom fiskföda lämpliga faunan försvunne, såvitt ej rentav i sådan grad giftiga ämnen utsläpptes, som direkt dödade både fisk och fauna. I alla händelser vore vanligen skada i större eller mindre omfattning redan skedd, innan möjlighet funnes att jämlikt nu gällande lagbestämmelser på området vidtaga några åtgärder i saken. Även om så småningom vederbörande fabrik ålades vidtaga effektiva åtgärder till förhindrande av föroreningens fortsättande, och detta verkligen också utfördes, vore det dock ofta omöjligt att i framtiden få upp fisket till dess förutvarande omfattning. Härvid förtjänade framhållas, att ifrågavarande ärendens behandling ofta toge synnerligen lång tid i anspråk, nästan alltid flera år, varunder sålunda skadorna fortsatte och fisket finge lida.

Styrelsen ville i detta sammanhang framhålla, att den utvägen visserligen funnes för de fiskerättsägare, som åsamkats skada, att genom vanlig rättegång utkräva ersättning härför. Oftast vore dock fiskerättsägarna obenägna att inlåta sig på dylika processer, som ju också toge lång tid och lätt föranledde kostnader ävensom understundom repressalier från fabriksledningens sida, till vilken de måhända, såsom ovan framhållits, stode i ett visst beroende.

En annan punkt, som styrelsen särskilt ville framhålla, då det gällde vattenföroreningsfrågor, vore anordnadet av reningsanläggningar. Såsom fabriker nu anlades och utvidgades, ofta utan tanke på anordningar till förebyggande av vattenföroreningar, funnes det i många fall inga möjligheter att utan oproportionerligt stora kostnader sedermera anordna fullt effektiva reningsanläggningar. Framför allt gällde detta avsättningsbassänger för kvarhållande av cellulosaindustriens avfallsprodukter. Om det däremot, såsom dikningslagskommittén ifrågasatt, vid anläggning av sådant industriföretag, som kunde tänkas komma att medföra vattenförorening, föreläge skyldighet att redan från början vidtaga nödiga åtgärder här emot, skulle aldrig sådana fall som de nyssnämnda behöva inträda.

Slutligen ville styrelsen såsom den kanske allvarligaste bristen i nuvarande förhål-

landen på området framhålla avsaknaden av kontroll över dels, huruvida verkligen de åtgärder vidtoges, som en ägare av fabrik eller annan sådan inrättning ålagts att vidtaga, dels huru vidtagna anordningar sedermera underhölles och sköttes. Det hände nu tyvärr ej sällan, att industriföretag, som efter vederbörligen gjord anmälan till länsstyrelsen och erforderlig utredning ålagts att vidtaga närmare preciserade åtgärder, ej efterkomme de givna bestämmelserna. För allmänheten och i vissa fall även för en fiskeritjänsteman kunde det stundom vara svårt att få vetskap om, huruvida dylika givna bestämmelser verkligen åtlyddes eller ej. Till belysande av ett dylikt fall bifogade styrelsen avskrift av en från fiskeriintendenten i södra distriktet till länsstyrelsen i Jönköping ingiven framställning i ett vattenföreningens-ärende.

Ännu svårare vore det emellertid att utöva kontroll däröver, att en gång påbjudna och i enlighet därmed utförda reningsanordningar verkligen underhölles och sköttes på sådant sätt, att den med desamma åsyftade verkan åstadkommes. Det vore sålunda ej ovanligt, att vid besök vid fabriker med dylika anläggningar finna, antingen att desamma på grund av bristande underhåll ej fungerade eller att, om fråga vore om avsättning av avfallsprodukter och avfallsvattnet i bassänger, dessa sistnämnda blivit fyllda och ej rensade, så att avloppsvattnet runne förbi dem direkt ut i vattendraget, eller att de visserligen utförts men ej användes på grund av vissa fördelar med direkt utsläppande av avfallsvatten etc.

Det vore därför av synnerlig vikt, ej blott att bestämmelser meddelades om vidtagande av anordningar till förebyggande av föroreningar, utan även att anstalter vidtoges till tryggande av att påbjudna reningsanordningar verkligen komme till utförande och sedermera även underhölles. Det torde sålunda vara nödvändigt att, såsom jämväl dikningslagskommittén föreslagit, försummelse i nu angivna hänseende straffbelades. Därjämte syntes det nödvändigt, därest icke enligt dikningslagskommitténs förslag ett särskilt kontrollorgan i fråga om hithörande ärenden inrättades, att såväl statens tjänstemän på fiskeriområdet som även länsfiskeritjänstemännen utrustades med befogenhet att verkställa besiktningar, i ändamål att kontrollera att föreskrivna åtgärder verkligen bleve vidtagna och att utförda anläggningar tillfredsställande fungerade.

Slutligen syntes böra utredas frågan om utfärdande av bestämmelser angående skyldighet för ägare av fabrik eller annan inrättning, varifrån förorenande ämnen utsläpptes i vatten, att i överensstämmelse med vad som gällde enligt 2 kap. 8 § vattenlagen vidtaga vissa fiskevårdsåtgärder i sådana fall, då det även med vidtagande av alla tänkbara reningsanordningar ändock vore omöjligt att helt undvika skadliga inverknings på fisket.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde styrelsen att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för framläggande snarast möjligt av förslag i anslutning till dikningslagskommitténs ovannämnda betänkande till effektiva lagbestämmelser angående fiskets skydd mot skadliga vattenföreningar.

Vid 1935 års riksdag väcktes två motioner (I: 24 och II: 61), i vilka huvudsakligen under åberopande av lantbruksstyrelsens skrivelse år 1933 yrkades, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att snarast möjligt måtte för riksdagen framläggas lagförslag med effektiva bestämmelser rörande fiskets skyddande mot förorening av vattnet i vattendragen.

Jordbruksutskottet, som behandlade motionerna, anförde i avgivet utlåtande, nr 35:

Utskottet funne av motionärerna framställda önskemål beaktansvärda. Gällande bestämmelser torde visserligen lämna formell möjlighet för dem, som genom andras åtgöranden lede skada på grund av vattenförening, att påkalla rättelse samt erhålla ersättning, men hithörande föreskrifter syntes vara så avfattade, att tillämpningen därav ofta nog icke givit det verkliga skydd för den enskilde, som finge an-

ses rimligt. Vid nyanläggning av en fabrik eller liknande inrättning undersöktes i allmänhet ej i förväg, huruvida anläggningen kunde väntas komma att medföra *ekonomisk* skada därigenom, att avfallsprodukter, som utsläpptes i vattendrag och sjöar, förorsakade exempelvis förgörelse å fiske och växtlighet. Först sedan fabriksdriften en tid pågått, ägde sakägare genom att påvisa skadeverkningar möjlighet att få saken prövad. Det torde — såsom jämväl tidigare framhållits — vara otvivelaktigt, att det mången gång vore dyrbart och osäkert för enskilda personer att i förevarande hänseende föra ersättningstalan mot ett industriföretag. De, som därvid vore sakägare, torde ej sällan stå i sådant beroende av företaget, att de knappast ville riskera en process mot detsamma. Även genom annan förorening av vattnet, såsom på grund av kloakledningar, torde avsevärd skada kunna uppkomma. För länsstyrelserna, på vilka det ankomme att meddela föreskrifter angående åtgärder och anstalter till skadas förekommande, torde det vara förenat med stora svårigheter och synnerligen vanskligt att — utan annan sakkunnig utredning än som parterna själva förebragt — ålägga företag att vidtaga anordningar, som för företaget kunde vara betungande, allra helst i förhållande till den nytta åtgärdernas vidtagande skulle medföra. Mången gång vore jämväl skadan — såsom dikningslagskommittén framhållit beträffande skada å fiske — av sådan art, att särskild sakägare icke torde finnas. Även där synnerliga missförhållanden föreläge och myndigheterna påtalat dessa, bleve utredningsapparaten för närvarande så omständlig, att lång tid kunde förflyta, innan det bleve avgjort vad som skulle företagas för skadans undanröjande. Under tiden finge skadegörelse obehindrat försiggå.

Även om det vore fisket, som därvid främst syntes bliva lidande, torde från anläggningar av ifrågavarande slag jämväl åtskilliga andra olägenheter hava uppkommit genom föroreningar, vilka icke ansåges vara direkt hälsovådliga. Vattnet bleve sålunda ej sällan av sådan anledning försämrat eller till och med oanvändbart för hushållsändamål, för vattning av kreatur och för badning. Jämväl kunde växtligheten i och omkring vattendrag, där exempelvis lut uttömts, allvarligt skadas.

Jämlikt utskottets uppfattning vore en snar utredning av hithörande spørsmål synnerligen önskvärd. Därvid syntes böra prövas, vilka åtgärder som erfordrades för att effektivt förhindra uppkomsten av nu antydda olägenheter. Särskilt torde böra undersökas möjligheterna att bereda landets fiskerinäring rimligt skydd. På utredningen torde jämväl ankomma att pröva, i vad mån något av de uppslag till frågans lösning, som tidigare framkommit, fortfarande kunde anses vara beaktansvärt. Emellertid ville utskottet därvid framhålla, att en sådan lösning, vilken krävde inrättande av ett nytt ämbetsverk, borde undvikas.

På hemställen av utskottet beslöt riksdagen att till Kungl. Maj:t avlåta skrivelse (nr 89) med anhållan att Kungl. Maj:t ville låta verkställa skyndsamt utredning om åtgärder för att undvika förorening av vattnet i sjöar och vattendrag till skydd för fiske, växtlighet och andra berättigade intressen samt vidtaga de åtgärder, som av utredningen i förenämnda hänseenden kunde befinnas påkallade.

Kungl. Maj:t anbefallde genom beslut den 30 december 1935 lagberedningen att avgiva utlåtande över riksdagens skrivelse. I ett den 2 september 1936 dagtecknat yttrande, som jämväl berörde frågan om lagstiftning rörande förorening av luften samt beträffande underjordiska vattentillgångar, anförde beredningen, efter en redogörelse för gällande bestämmelser, bland annat, att beredningen ansåge sig böra antaga att ett verkligt praktiskt behov föreläge för en lagstiftning av nu ifrågavarande slag. Väl förefölle det sannolikt att den fortskridande tekniska utvecklingen, exempelvis beträffande möjligheten att tillvarata biprodukter inom industrien, i väsentlig grad reducerat eller stundom helt eliminerat olägenheter, som fabriksrörelse av visst slag tidigare medfört för kringboende. Att den framtida utveck-

lingen skulle göra den ifrågasatta lagstiftningen helt överflödig syntes emellertid svårigen kunna förutsättas. Beredningen ansåge sålunda goda skäl föreligga för att den av riksdagen begärda utredningen komme till stånd och hade ej något att invända mot att utredningen igångsattes utan avbidan på resultatet av den tillämnade jordabalksrevisionen.

Den 11 september 1936 upptog chefen för justitiedepartementet, efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet, nu förevarande spörsmål jämte frågan om lagstiftning beträffande förorening av luften och rätt till underjordiska vattentillgångar till behandling i statsrådet. Chefen för justitiedepartementet anförde därvid bland annat:

Det föreläge ovedersägligen ett praktiskt behov av ny lagstiftning till förebyggande av olägenheter i olika avseenden, icke minst med avseende å fisket, som industriella kloakanläggningar kunde orsaka genom förorening av vatten. Det måste även anses vara ett intresse icke blott för de skadelidande och allmänheten utan också för de berörda anläggningarna, att frågan om skapande av betryggande rättsregler på förevarande område gjordes till föremål för behandling.

Vid den utredning, som fördenskull borde ifrågasättas, borde naturligen beaktas icke endast tidigare förslag i ämnet samt yttranden i anledning av dessa utan även de nya rön, som framkommit genom teknikens utveckling på området. Angeläget syntes vara att de bestämmelser, som kunde komma till stånd, ej bleve mera betungande för de industrier och andra företag, vilka därav skulle beröras, än som vore erforderligt. I fråga om de närmare riktlinjerna för utredningen finge även framhållas, att enligt nu gällande ordning förebyggande åtgärder i avseende å vattenförorening endast i undantagsfall kunde framtvingas i samband med anläggningens tillkomst samt att möjligheterna till ingripande och rättelse samt ersättning, då det visat sig att skada åstadkommes, icke vore tillfredsställande. Vid den blivande utredningen borde därför undersökas, om och i vad mån ett sådant system kunde skapas att redan från början garanti vunnas för att skada till följd av vattenförorening i görligaste mån undvekes samt att, om viss skadlig förorening visade sig ofrånkomlig, frågan om ersättning därför i den mån så vore möjligt på förhand reglerades. Anstalter borde även vidtagas för tryggnad av att påbjudna reningsanläggningar verkligen komme till utförande och toges i bruk samt att i övrigt för ändamålet meddelade föreskrifter efterlevdes. Att därför vissa kontrollåtgärder måste tillgripas torde vara ofrånkomligt. På utredningsmännen ankomme att pröva olika möjligheter i nu ifrågavarande avseenden. Såsom riksdagen framhållit borde en sådan lösning, vilken krävde inrättande av ett nytt ämbetsverk, undvikas. I stället syntes särskilt böra övervägas, huruvida icke prövningen av hithörande frågor kunde anförtros redan bestående myndigheter, i främsta rummet vattendomstolarna.

Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades härefter den 22 september 1936 de sakkunniga för utredning beträffande, bland annat, frågan om lagstiftning rörande åtgärder för att förhindra förorening av vatten.

Såsom en förberedande åtgärd vid arbetet å fullgörandet av sitt uppdrag ha de sakkunniga sökt inhämta i vad mån för närvarande allvarliga missförhållanden särskilt med hänsyn till fisket äro rådande i avseende å förorening av vatten.

De sakkunniga ha därvid från byrådirektören å lantbruksstyrelsens fiskeribyrå G. Alm fått mottaga en utredning, vilken såsom bilaga fogas vid denna promemoria.¹

Härjämte ha de sakkunniga infordrat uppgifter från fiskeriintendenterna. Genom inkomna yttranden från dessa bekräftas att alltjämt svåra missförhållanden genom vattenförorening äro talrikt förekommande. Bland indu-

¹ Här utesluten.

striella anläggningar, som enligt yttrandena särskilt vålla skada, må nämnas cellulosafabriker, sågverk, träsliperier, pappersbruk, sockerfabriker, anrikningsverk, kopparverk, jästfabriker och mejerier. Skadan uppgives ha bestått i fullständigt utrotande av fiskbeståndet inom ett visst avstånd från föroreningskällor. Till följd av föroreningar från cellulosafabrikerna har fisken på betydande avstånd från fabrikena tagit till sig sådan smak att den blivit oduglig som människoföda. Fiskets utövande försvåras genom att fiber från cellulosafabrikerna tilltäppa maskorna å nät och ryssjor. Vidare förstöras genom föroreningarna ofta lekplatser. — Avsevärd skada skall även ha vållats genom kloakvatten från samhällen. Sålunda uppgives att värdefulla kräftbestånd förintats. — I vissa fall ha efter framställning av vederbörande fiskeriintendent anordningar till motverkande av vattenförorening vidtagits utan att ingripande från Konungens befallningshavande behövt påkallas. I andra fall har föreläggande meddelats men reningsanordningar likväl icke blivit vidtagna eller vederbörligen skötta. Effektivare lagstiftning och bättre kontroll förordas.

Av den verkställda förberedande undersökningen framgår sålunda att även på senare tid genom förorening av vatten uppkommit betydande skada å fiske. Såsom lantbruksstyrelsen i sin skrivelse år 1933 framhållit ger den nuvarande lagstiftningen icke tillräckliga medel häremot. Då de av styrelsen påtalade bristerna äro mycket framträdande, är ett snabbt ingripande synnerligen behöfligt. På sätt de sakkunniga i skrivelsen till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet anført är det emellertid tydligt, att arbetet å de sakkunnigas uppdrag måste taga avsevärd tid i anspråk. De sakkunniga ha därför av skäl som i nämnda skrivelse angivits funnit sig böra föreslå en provisorisk åtgärd, som tills vidare kan avhjälpa några av de största olägenheterna. För sådant ändamål ha de sakkunniga hemställt om införande av särskild tillsyn för motverkande av skada å fiske genom förorening av vatten.

De sakkunniga vilja här ytterligare beröra frågan om tillsynsorganet. Uppenbarligen bör, innan något nytt organ tillskapas, tagas under övervägande, huruvida redan nu finnes någon ämbets- eller tjänsteman, som skulle kunna taga hand om ifrågavarande tillsyn. Man torde härvid i första hand böra tänka på fiskeriintendenterna. De äro emellertid icke sakkunniga i fråga om de anordningar, som erfordras till förekommande av skadegörelse genom förorening. Sådan sakkunskap måste uppställas såsom oeftergivligt villkor. Härtill kommer att fiskeriintendenternas tid torde vara strängt upptagen av dem redan nu åliggande tjänstegöromål, varför någon ökning av arbetsbördan icke lärer vara tillrådlig. — Ett annat alternativ är att utöka fiskeriingenjörens åligganden till ifrågavarande tillsyn. Denne har emellertid redan nu åtskilliga arbetsuppgifter som medföra att han svårigen kan tänkas bliva i tillfälle att ägna någon avsevärd tid åt ifrågavarande tillsyn. Att fungera såsom tillsynsorgan måste nämligen antagas bliva en krävande uppgift som icke, om tillsynen skall bliva till avsedd nytta, kan åläggas en tjänsteman vid sidan av andra åligganden av någon betydelse. I fråga om fiskeriingenjören torde dessutom vara mindre lämpligt att han, vilken bland annat på beställning utför ritningar till anordningar av ifrågavarande slag, i förväg prövar behovet av sådana anordningar. Att under någon annan nu befintlig tjänst inordna berörda tillsyn torde icke komma i fråga.

De sakkunniga hålla alltså före att tillsynen bör anförtros ett särskilt organ.

De sakkunniga övergå härefter till behandling av de utkast till författningar som ansetts erforderliga.

Speciell motivering.**1) Utkast**

till

lag med särskilda bestämmelser till motverkande av skada å fiske genom förorening av vatten.**1 §.**

Paragrafen omfattar alla vattendrag, sjöar och andra vattentäckta områden i riket. Av syftet med lagen följer emellertid att tillsyn icke behöver ske över vatten, där fisk icke vistas eller har sin gång.

Skada å fiske kan ske genom mångahanda olika slag av vattenförorening. Här må endast nämnas förorening genom utsläppande av avfall eller dylikt från industriell anläggning eller genom kloakledning från ett samhälle. Naturligen läser under den nu föreslagna provisoriska lagens giltighetstid effektiv tillsyn näppeligen kunna förväntas ske över alla tänkbara föroreningskällor. Det har dock icke för den skull ansetts påkallat eller lämpligt att göra någon inskränkning av lagen till vissa slag av de föroreningar som kunna vålla skada å fiske.

För utövande av förenämnda tillsyn bör Konungen förordna sakkunnig person. Av denne bör helst krävas att han äger kunskap såväl i biologi och kemi som angående medel att förekomma vattenföroreningar. Den som förordnats att utföra uppdrag som nu nämnts benämnas i lagutkastet tillsynsmyndighet.

2 §.

Den största skadan å fisket uppkommer i allmänhet genom vattenförorening från industriella anläggningar men även kloakledningar från samhällen m. m. förorsaka understundom betydande skada. Första stycket av paragrafen avser att särskilt framhäva de industriella anläggningarna men omfattar även kloakanläggningarna.

Tillsynsmyndigheten bör uppenbarligen, i den mån för utförande av dess uppdrag så erfordras, äga tillträde till fabrik eller annan anläggning, oavsett om den tagits i bruk eller ej. Den bör även äga att inom fabriken eller anläggningens område företaga de undersökningar till vilka anledning kan förefinnas. Tillika torde det böra åligga fabriken eller anläggningens innehavare och dennes personal att lämna tillsynsmyndigheten behövliga upplysningar. Stadganden härom ha införts i andra stycket av förevarande paragraf.

Det torde böra förutsättas, att tillsynsmyndigheten icke alltid själv kan förrätta inspektion av viss fabrik eller anläggning eller att den vid inspektion behöver hjälp för utförande av undersökningar. Rätt att vinna tillträde till fabrik eller annan anläggning och där företaga undersökningar m. m. synes för den skull, där tillsynsmyndigheten finner nödigt anlita biträde, även böra tillkomma fiskeritjänsteman eller annan som myndigheten anmodar därom.

3 §.

Om tillsynsmyndigheten finner att vattenförorening medför skada å fiske, bör den i första hand söka genom råd och anvisningar förmå vederbörande

att vidtaga lämplig åtgärd eller anstalt till förekommande eller minskande av föroreningen. Härvid synes dock av naturliga skäl böra uppställas den förutsättningen att de skadliga verkningarna ej äro inskränkta till sådant fiske som tillhör den som vållar skadan eller någon som är pliktig att tåla skadan. Det är emellertid att märka, hurusom en sålunda begränsad skadeverkan icke föreligger t. ex. i det fall, att en sjö, i vilken fisket tillkommer den skadevällande enskilt, är av betydelse som lekplats för vandringsfisk. Så snart föreningen medför skada å fisketillgången i vatten, där fisket icke uteslutande tillhör den skadevällande eller någon som är pliktig tåla skadan, äger tillsynsmyndigheten ingripa.

Ovan har framhållits, att tillsynsmyndigheten bör meddela råd och anvisningar angående lämplig »åtgärd eller anstalt» till förekommande eller minskande av vattenförorening. Uttrycket »åtgärd eller anstalt» är hämtat från 12 § i 1880 års vattenrättsförordning. Föreläggande enligt detta lagrum att vidtaga »åtgärd eller anstalt» kan uppenbarligen inbegripa ej blott föreskrift att viss reningsanordning skall utföras utan även förbud att under vissa förhållanden t. ex. vid liten vattenföring i recipient utsläppa avfall eller dylikt liksom föreskrift att sköta och underhålla reningsanordning på visst sätt m. m.

Det synes böra tillkomma tillsynsmyndigheten att vid behov hos Konungens befallningshavande föra talan om åläggande för vederbörande att vidtaga erforderlig åtgärd eller anstalt. De sakkunniga ha avsett, att denna talan i allmänhet skall prövas helt enligt de grunder som angivas i 12 § i vattenrättsförordningen. Sistnämnda stadgande innebär att Konungens befallningshavande i fall som där avses äger att, om skada genom vattenförorening konstateras, vid vite föreskriva åtgärd eller anstalt som till skadans förekommande finnes nödigt, d. v. s. att all skada skall förebyggas. Denna regel torde emellertid, om densamma strängt tillämpas, understundom medföra icke önskvärda följder. I vissa fall torde den icke kunna genomföras utan att en industri får nedläggas. Av denna anledning torde framdeles smidigare bestämmelser böra införas. För närvarande synes emellertid någon ändring av 12 § i vattenrättsförordningen icke vara tillrädlig. För det fall att någon av de intressenter, som hittills enligt denna paragraf ägt föra talan om vattenförorening, väcker yrkande om viss åtgärd eller anstalt, synas sålunda dess stadganden därom tillsvidare böra oförändrat gälla.

Den särskilda tillsyn som de sakkunniga nu vilja föreslå avser emellertid att tillvarataga det allmännas intresse av skydd för fiskerinäringen. Ett ensidigt tillgodoseende av detta intresse skulle kunna medföra större skada för det allmänna än den skada som man avser att förekomma. Tillsynsmyndighetens befogenhet att föra talan om erforderlig åtgärd eller anstalt synes av denna anledning böra inskränkas på det sätt att åtgärden eller anstalten icke får i förhållande till skadans betydelse anses oskäligt betungande. Härmed avses, att tillsynsmyndigheten för att förekomma en ringa skada icke må kräva synnerligen omfattande och dyrbara åtgärder. Däremot torde något direkt avvägande av den ekonomiska skadan å fiske genom vattenförorening å ena samt kostnaderna å andra sidan icke böra ske. Dels kan skadan å fisket svårligen tillförlitligen uppskattas. Dels har man att utgå från att all skadegörelse å fisket är i strid med lag och bör såvitt möjligt förhindras. Endast i sådana fall, där för skadas förekommande erforderliga åtgärder skulle bliva så dyrbara att de framstå såsom oförenliga med vad ur allmän ekonomisk synpunkt sett kan anses vara rimligt, bör undantag medgivnas. En viss hänsyn synes härvid också kunna tagas till vederbörandes villighet att ersätta uppkommande skada, att bidra till fiskodling o. s. v.

4 §.

En betydande brist i nu gällande lagstiftning är att något ingripande mot vattenförorening icke ur fiskesynpunkt kan äga rum förrän skada redan skett. Denna brist torde icke helt eller till huvudsaklig del kunna avhjälpas på annat sätt än genom införande av förhandsprövning. I viss utsträckning torde dock en förbättring kunna vinnas därest tillsynsmyndigheten medges rätt att ingripa så snart den får kännedom om fara för sådan skada som i 3 § sägs. Det viktigaste fallet är härvid att en ny fabrik eller annan anläggning är under byggnad. I sådana fall kan ofta med visshet förutses att, om ej reningsanordning vidtages, skada kommer att ske. Men även ifråga om en planerad omläggning eller utvidgning av en fabriks drift kan mången gång sådan skada förutsägas. I sistnämnda fall torde väl ofta vissa svårigheter möta att på förhand få kännedom om omläggningen eller utvidgningen av driften. Genom inspektion kan dock i en del fall sådan kännedom vinnas. Vidare torde i fall, då sådan tillsyningsman som i 5 § tredje stycket omnämnas blivit tillsatt, i regel tillräcklig kunskap om blivande förändringar av driften få anses säkerställd.

Det kan övervägas att redan nu införa anmälningsskyldighet för de fall att ny fabrik eller anläggning eller omläggning eller utvidgning av en fabriks eller anläggnings drift planeras. De sakkunniga ha dock icke för närvarande ansett sig böra väcka förslag därom. Till detta ståndpunktstagande har bland annat medverkat, att tillsynsmyndigheten säkerligen får stora svårigheter att medhinna undersökning i alla fall, där förorening kan tänkas.

I 4 § har intagits stadgande som avser att möjliggöra för tillsynsmyndigheten att på förhand ingripa i ovannämnda fall.

5 §.

I talrika fall har, särskilt genom industrien, överträdelse skett av den i 12 § i 1880 års vattenrättsförordning intagna regeln att ägaren av verk eller inrättning skall tillse att avfall ej utsläppes i vatten till men för annan. Sådan kränkning av annans rätt har fortgått under lång tid jämväl efter det talan i ärendet anhängiggjorts hos Konungens befallningshavande. Anledning härtill är bland annat att Konungens befallningshavande icke enligt nyssnämnda lagrum äger att omedelbart meddela något förbud mot förorening.

Uppenbarligen kan det anföras vissa betänkligheter mot att i Konungens befallningshavandes hand lägga en alltför vidsträckt befogenhet i sådant hänseende. Å andra sidan är emellertid denna myndighet väl förtrogen med förhållandena i länet och kan fördenskull bedöma vilka verkningar det skulle medföra om ett industriföretag t. ex. under någon tid finge inställa sin verksamhet. Det torde därför icke kunna anses olämpligt att medge Konungens befallningshavande viss rätt att i mål som anhängiggjorts av tillsynsmyndigheten på dess yrkande genast meddela förbud mot utsläppande av avfall eller dylikt utan att åtgärd eller anstalt, som finnes oundgängligen nödig, vidtagits. Den omständigheten att talan anhängiggjorts av tillsynsmyndigheten, vilken förutsättes vara speciellt sakkunnig på området, utgör även en garanti mot missbruk. Härutöver synes böra göras den inskränkningen i den föreslagna befogenheten för Konungens befallningshavande, att den icke får utövas annat än där betydande skada å fiske sker eller kan befaras komma att ske. För överträdelse av förbud som nu nämnts synes Konungens befallningshavande böra äga att stadga erforderligt vite.

För att föreskrift i ovannämnda hänseende skall erhålla tillbörlig effektivitet synes nödvändigt att Konungens befallningshavande må förordna att vad som föreskrivits utan hinder av besvär skall lända till efterrättelse intill dess

annorlunda kan bliva i vederbörlig ordning beslutat. (Motsvarande befo- genhet tillkommer Konungens befallningshavande vid sanitära olägenheter enligt 60 § hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919.)

I slutliga utslaget synes Konungens befallningshavande böra pröva ären- det jämlikt 12 § i 1880 års vattenrättsförordning. En hänvisning till detta lagrum synes lämplig. Härvid bör emellertid erinras om den inskränkning i tillsynsmyndighetens talerätt som följer av 3 § andra stycket i förevaran- de lagutkast. Myndigheten må enligt vad där stadgas icke föra talan om åtgärd eller anstalt som i förhållande till skadans betydelse är oskäligt betun- gande. Uppenbarligen bör icke heller Konungens befallningshavande i an- ledning av tillsynsmyndighetens talan föreskriva sådan åtgärd eller anstalt. Härigenom kan väl utgången av ett ärende tänkas i viss mån bliva beroen- de av om enskild part eller tillsynsmyndigheten anhängiggjort talan. Denna olägenhet torde dock icke under den övergångstid, varom fråga är, bliva av någon praktisk betydelse. För övrigt synes tillämpningen av 12 § i 1880 års vattenrättsförordning beträffande de fall, för vilka den nu gäller, icke vara så sträng som ordalagen giva vid handen.

I anslutning till vad ovan under 3 § anförts beträffande uttrycket »åtgärd eller anstalt» må här påpekas, att Konungens befallningshavande uppenbar- ligen får anses äga befogenhet att jämlikt 12 § i 1880 års vattenrättsförord- ning giva vitesföreläggande sådan avfattning att det klart och tydligt inbegri- per t. ex. skyldighet att under vissa förhållanden, såsom vid liten vattenfö- ring i recipient, icke utsläppa avfall eller dylikt liksom att sköta och under- hålla eventuella reningsanläggningar på visst sätt. Begagnar Konungens be- fallningshavande sig ej av nu nämnda befogenhet, kan lätt syftet med före- läggandet helt förfelas.

Enligt hittillsvarande erfarenhet lär det ofta förekomma att vederbörlig- en föreskrivna åtgärder eller anstalter icke komma till utförande eller icke skötas eller underhållas. En praktisk åtgärd synes fördenskull vara att till- sätta särskild kontrollant för viss fabrik eller annan anläggning. Befogen- het i sådant hänseende torde uttryckligen böra tillerkännas Konungens befall- ningshavande åtminstone för det fall, att tillsynsmyndigheten gör framställ- ning om sådan åtgärd. Finner kontrollanten skäl till anmärkning, bör han givetvis göra anmälan därom hos tillsynsmyndigheten. Särskild föreskrift härom har ansetts överflödig. Ersättning för ifrågavarande kontroll synes böra bestämmas av Konungens befallningshavande och gäldas utav inneha- varen av vederbörande fabrik eller anläggning.

6 §.

Uppenbarligen bör den som tagit befattning med tillsyn enligt den före- slagna lagen iakttaga tystnadsplikt i fråga om yrkeshemlighet, driftnordning eller affärsförhållande, varom vederbörande kan ha vunnit kannedom. Att yppa driftnordning eller affärsförhållande kan dock vara påkallat av ve- derbörandes uppdrag. Straff för brytande av tystnadsplikten i annat fall stadgas i förevarande paragraf. Lämpligen bör förseelse ej åtalas av allmän åklagare där den ej av målsäganden anges till åtal.

7 §.

Denna paragraf kräver ej närmare motivering.

2) U t k a s t

till

instruktion för tillsynsmyndighet som omförmäles i 1 § lagen med särskilda bestämmelser till motverkande av skada å fiske genom förorening av vatten.

Stadgandena i utkastet synas vara så utförliga att de icke kräva någon närmare motivering. Påpekas må, att de sakkunniga velat i instruktionen framhäva att tillsynsmyndigheten bör framgå med försiktighet. Det är sålunda icke ur allmän synpunkt påkallat att myndigheten befattar sig med varje mindre olägenhet för fiske som följer av vattenförorening. Den bör i första hand ägna sig åt de svåra fallen, ehuru det icke ansetts lämpligt att direkt inskränka dess befogenhet till dessa. En sådan inskränkning, som i så fall bort inrymmas i ovannämnda lag, skulle lätt kunna föranleda onödigt och hämmande diskussion huruvida den skada som i ett visst fall sker är svår eller mindre betydande.

Av instruktionen torde indirekt framgå, att tillsynsmyndigheten icke är skyldig att själv i detalj angiva eller göra utkast till reningsanordningar. Den bör emellertid kunna angiva de typer som finnas samt beräkna den ungefärliga kostnad de draga i anläggning, underhåll och drift. Innehavaren av vederbörande fabrik eller anläggning bör däremot i första hand själv låta utföra ritningar m. m. till de anordningar, som erfordras. Har talan väckts hos Konungens befallningshavande kan emellertid bliva nödvändigt att de reningsanordningar som skola vidtagas mera i detalj angivas.

I instruktionen har bland annat särskilt angivits, att tillsynsmyndigheten skall tillhandagå de sakkunniga med erforderliga upplysningar. De sakkunniga vänta sig därav stor nytta.

Uppenbarligen bör det åligga envar fiskeritjänsteman att såvitt möjligt tillhandagå den nya tillsynsmyndigheten när denna är i behov av biträde. Då tillsynsmyndigheten enligt de sakkunnigas förslag komme att sortera under lantbruksstyrelsen, torde sådant samarbete lätt kunna anordnas av styrelsen. Lämpligen torde ock styrelsen genom cirkulär till fiskeritjänstemännen böra erinra dem därom, att de, när vattenförorening finnes göra skada å fiske eller sådan skada kan befaras, böra göra anmälan därom till tillsynsmyndigheten.

U t k a s t

till

L a g

med särskilda bestämmelser till motverkande av skada å fiske genom förorening av vatten.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Över vattendrag, sjöar och andra vattentäckta områden inom riket skall till motverkande av skada å fiske genom vattnets förorenande utövas tillsyn av sakkunnig person.

Sakkunnig förordnas av Konungen. Den som innehar sådant förordnande benämnes i denna lag tillsynsmyndighet.

2 §.

Tillsyn som i 1 § sägs skall i främsta rummet ägnas den inverkan å fiske som kan äga rum till följd av vattenförorening genom utsläppande av avfall eller dylikt från fabrik eller annan anläggning.

Tillsynsmyndigheten äge, i den mån för utförande av dess uppdrag så erfordras, tillträde till fabrik eller annan anläggning, evad den tagits i bruk eller ej, ävensom rätt att inom dess område företaga de undersökningar till vilka anledning kan förefinnas; och åligge fabriken eller anläggningens innehavare samt hos honom anställd personal att tillhandagå myndigheten med behövliga upplysningar.

Finner tillsynsmyndigheten nödigt att för inspektion av fabrik eller annan anläggning anlita biträde, skall vad i andra stycket sägs äga tillämpning å fiskeritjänsteman eller annan som myndigheten anmodar därom.

3 §.

Finnes vattenförorening medföra skada å fiske och äro de skadliga verkningarna icke inskränkta till sådant fiske som tillhör den skadevållande eller någon som är pliktig att tåla skadan, äge tillsynsmyndigheten meddela råd och anvisningar angående lämplig åtgärd eller anstalt till förekommande eller minskande av föroreningen.

Tillsynsmyndigheten må ock, när skäl därtill äro, hos Konungens befalningshavande yrka åläggande för den skadevållande att vidtaga åtgärd eller anstalt som, utan att i förhållande till skadans betydelse vara oskäligt betungande, kan finnas erforderlig till förekommande eller minskande av föroreningen.

4 §.

Kan med skäl befaras att, såvida ej särskild åtgärd eller anstalt vidtages, driften av ny fabrik eller anläggning eller, där väsentlig ändring i driften av annan fabrik eller anläggning är ifrågasatt, den sålunda ändrade driften kom-

mer att genom vattenförorening medföra skada som i 3 § sägs, skall, ändå att skada ännu ej skett, vad i nämnda paragraf är stadgat äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Har tillsynsmyndigheten anhängiggjort talan om åtgärd eller anstalt till förekommande eller minskande av vattenförorening, äge Konungens befallningshavande i fall, där betydande skada å fiske sker eller kan befaras komma att ske, på yrkande av tillsynsmyndigheten genast meddela förbud mot utsläppande av avfall eller dylikt utan att åtgärd eller anstalt, som finnes oundgängligen nödig, blivit vidtagen ävensom för överträdelse av förbudet stadga erforderligt vite. Föreskrift som nu nämnts skall, där Konungens befallningshavande prövar nödigt så förordna, utan hinder av besvär lända till efterrättelse intill dess annorlunda kan bliva i vederbörlig ordning beslutat.

I slutliga utslaget pröve Konungens befallningshavande, med iakttagande av vad ovan i 3 § andra stycket är stadgat, tillsynsmyndighetens talan efter ty i 12 § förordningen den 30 december 1880 om jordägares rätt över vattnet å hans grund sägs.

När skäl därtill äro, äge Konungens befallningshavande på begäran av tillsynsmyndigheten beträffande viss fabrik eller annan anläggning utse särskild person att, med befogenhet som i 2 § andra stycket sägs, utöva tillsyn däröver att av Konungens befallningshavande givna föreskrifter iakttagas. Ersättning härför skall bestämmas av Konungens befallningshavande och gäldas av fabriken eller anläggningens innehavare.

6 §.

Den som tagit befattning med tillsyn enligt denna lag må ej röja yrkeshemlighet eller, där det ej kan anses påkallat av hans åligganden, yppa driftanordning eller affärsförhållande vid fabrik eller annan anläggning i avseende å vilken han haft att taga sådan befattning. Gör han sig skyldig till dylik förseelse, straffes med dagsböter eller fängelse.

Förseelse som ovan sägs må ej åtalas av allmän åklagare, där den ej av målsäganden angives till åtal.

7 §.

Böter och viten som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan. Saknas tillgång till böters eller vites gäldande, skall förvandling ske enligt allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den . . .

Utkast

till

Kungl. Maj:ts instruktion för tillsynsmyndighet, som omförmåles i 1 § lagen med särskilda bestämmelser till motverkande av skada å fiske genom förorening av vatten.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Konungen förordnar för viss tid sakkunnig person att utöva de befogenheter som jämlikt lagen med särskilda bestämmelser till motverkande av skada å fiske genom förorening av vatten tillkommer den i 1 § av lagen omförmålda tillsynsmyndighet.

Den sakkunnige lyder i och för uppdraget under lantbruksstyrelsen och står under dess inseende.

2 §.

Den som förordnats att vara tillsynsmyndighet bör låta sig angeläget vara att intaga en opartisk ställning med hänsyn till förhållandet mellan olika intressenter vid vattendrag, sjö eller annat vattentäckt område och må ej av enskild mottaga uppdrag att mot ersättning upprätta förslag till reningsanordningar eller dylikt.

3 §.

Tillsynsmyndigheten åligger,
att genom inspektion förskaffa sig noggrann kännedom om fabriker och andra anläggningar, från vilka avfall eller dylikt utsläppes i vatten,
att tillse att i vederbörlig ordning meddelade föreskrifter till förekommande eller minskande av vattenförorening noga iakttagas,
att söka inhämta uppgift om nya fabriker eller anläggningar, vilka, därest ej särskild åtgärd eller anstalt vidtages, skulle komma att vålla vattenförorening,
att söka inhämta uppgift angående planerade omläggningar eller utvidgningar av driften vid fabriker och andra anläggningar som kunna medföra ökad vattenförorening, samt
att med uppmärksamhet följa teknikens utveckling i fråga om de medel som kunna användas för att förekomma eller minska skada eller olägenhet genom förorening av vatten.

4 §.

Där ej särskilt förhållande påkallar annat tillvägagående, bör tillsynsmyndigheten söka undvika, att tillämnad inspektionsförrättning på förhand bliver känd vid fabrik eller annan anläggning som skall inspekteras.

5 §.

Tillsynsmyndigheten skall tillvägagå med varsamhet och omsikt samt i första hand söka att på övertygelsens väg bibringa innehavaren av fabrik

eller annan anläggning insikt om behovet av åtgärd eller anstalt till förekommande eller minskande av vattenförorening.

Inspektionsförrättning skall utföras på sådant sätt, att den ej mer än nödigt rubbar gången av arbetet vid den fabrik eller anläggning, varå förrättningen har avseende, och må ej, därest icke särskilda skäl därtill föranleda, företagas nattetid.

6 §.

Har tillsynsmyndigheten från fiskeritjänsteman eller fiskerättsinnehavare mottagit anmälan om missförhållande genom vattenförorening från fabrik eller annan anläggning, bör den, därest behöriga fullgörandet av dess åligganden i övrigt medger det, utan dröjsmål genom inspektion förvissa sig om huruvida anledning till anmärkning från myndighetens sida föreligger.

7 §.

Vid bedömande huruvida anmärkning bör framställas skall tillsynsmyndigheten iakttaga tillbörlig hänsyn till en fabriks eller annan anläggnings betydelse för orten eller det allmänna. Den bör ej ställa större krav å fabriksens eller anläggningens innehavare än som är rimligt med hänsyn tagen till kostnaderna för vidtagande av erforderlig åtgärd eller anstalt till förekommande eller minskande av vattenförorening, den skada som därav uppkommer eller kan befaras uppkomma samt övriga föreliggande omständigheter.

8 §.

Vad ovan i 3—7 §§ är föreskrivet skall av tillsynsmyndigheten jämväl iakttagas när vattenförorening sker eller befaras komma att ske genom utsläppande av avfall eller dylikt utan att fråga är om utsläppande därav från fabrik eller annan anläggning.

9 §.

Tillsynsmyndigheten skall i första hand ägna uppmärksamhet åt de fall av vattenförorening som kunna antagas medföra den största skadan för fisket.

Finner myndigheten vid inspektion att sanitära olägenheter vållas av vattenförorening, bör den, där ej missförhållandet ändå varder avhjälp, göra anmälan därom hos hälsovårdsnämnden i orten eller Konungens befallningshavande.

10 §.

Utöver vad förut sagts åligger tillsynsmyndigheten att föra de böcker och anteckningar samt lämna de redogörelser som lantbruksstyrelsen föreskriver, att på anmodan av styrelsen avgiva yttrande i tjänsteangelägenhet, att vid behov biträda styrelsen vid beredningen av visst ärende inom området för myndighetens särskilda sakkunskap, ävensom att tillhandagå av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning beträffande frågan om lagstiftning rörande åtgärder för att förhindra förorening av vatten m. m. med erforderliga upplysningar.